

Filosofie cursus - De Verdieping©

- extra aanbod van De Verdieping
- vier filosofiebijeenkomsten o.l.v. **filosoof/docent Edward van der Tuuk**
- data: maandagavonden 25 oktober, 8 november, 22 november, 29 november 2021
- tijd: 19.30 - 22.15 uur; inloop vanaf 19:15 uur
- max 12 deelnemers
- Deadline van inschrijving: 1 september 2021
- Coronaveilig georganiseerd> zie onze website

De wereld op z'n kop

Waarheid, vertrouwen en gezag in het post-truth-tijdperk

Wat

Reeks van vier filosofiebijeenkomsten, onder leiding van filosoof/docent Edward van der Tuuk. Met aanbevelingen voor leesstof voorafgaand aan de bijeenkomsten.

Inleider

Edward van der Tuuk, filosoof en freelance docent voor HOVO, U3L en ISVW. Van der Tuuk studeerde *Sociale filosofie, wetenschap & samenleving, en ethiek* aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij studeerde af op de ethische implicaties van de wettelijke erkenning van 'intrinsieke waarde' in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en de Wet op de Dierproeven in relatie tot moderne biotechnologie. Zijn interesse gaat vooral uit naar evolutietheorie, antropologie, ideeëngeschiedenis, kennissociologie en godsdienstwetenschap. Hij verzorgt cursussen voor de HOVO/ senioren-academie, de U3L, de ISVW, en voorheen het Instituut voor Filosofie en de Volksuniversiteit. Bij De Verdieping heeft Van der Tuuk in de afgelopen jaren een viertal keren een filosofie cursus gegeven in het kader van Filosofie-in-de-Huiskamer©. Met het oog op veiligheid i.v.m. corona vindt de Filosofie cursus deze keer plaats in het Theatercafé in Podium Zuidhaege.

Inhoud

'Vertrouwen in de toekomst' is de titel die het regeerakkoord in oktober 2017 meekreeg. Het lijkt tegenwoordig meer een bezwering van de gevoelens van onzekerheid, onveiligheid, verwarring en animositeit die het publieke debat domineren. We zien dit in het wantrouwen jegens politiek, media, wetenschap en andere instituties die de fundamentele vormen van de moderne maatschappij. Waarom zien we dat juist nu in vele landen naar boven komen?

Samenlevingen bestaan bij de gratie van het gezag van instituties die het openbare leven regelen. Burgers committeren zich daaraan en vertrouwen op de legitimiteit van die instituties. Democratie veronderstelt dat betrokken burgers zich kritisch verhouden tot macht en instituties. Autoriteit is dus een ambigu begrip: enerzijds verwijst het naar legitiem gezag, gedragen door regels, tradities en instituties, anderzijds verwijst het naar hiërarchie.

Sinds de teloorgang van het geloof in klassieke 'grote verhalen' en de opkomst van sociale media, staat het geloof in de legitimiteit van diverse instituties onder druk. Er wordt gesproken over 'nep-nieuws', 'nep-rechters' en 'nep-parlement', frauderende wetenschappers, partij-kartel, etc. Dit duidt op wantrouwen jegens instituties die ons leven tot op grote hoogte bepalen, maar waar we naar ons gevoel te weinig controle over hebben. Enerzijds leidt dit tot behoefte aan meer transparantie en inspraak, anderzijds tot een verlangen naar geloof in integriteit en authenticiteit (echtheid) dat ons vertrouwen legitimeert.

De vraag die dit oproept is: moet (en kan, anno 2017) het vertrouwen in sociale instituties worden hersteld, of moet de burger juist een sceptische houding cultiveren, en meer leren vertrouwen op zichzelf?

Meer informatie

Binnenkort meer informatie op de website [Filosofie op maat](#). Onder de cursus [Wereld op z'n kop](#) krijgt u een indruk van de lesstof, bijbehorende dia's en video's en suggesties voor boeken. Let wel, op de site staat lesstof voor 10 bijeenkomsten. Bij De Verdieping gaat het om vier bijeenkomsten en uiteraard een selectie uit beschreven thema's en lesstof. Programma voor de vier avonden.

1e cursusavond: Instituties & vertrouwen

3e cursusavond: Media & manipulatie

2e cursusavond: Waarheid & feiten

4e cursusavond: Politisering & polarisatie

Data, kosten & locatie

Data: maandagavonden 25 oktober, 8 november, 22 november, 29 november 2021

Tijden: 19:30-22.15 uur ; inloop vanaf 19:15 uur.

Kosten € 22,- per keer, met een maximum van 12 deelnemers. Deelnemers schrijven in voor alle vier bijeenkomsten: totaal € 88.-

Locatie: Het Theatercafé in Podium Zuidhaege (Zuidhaege 2, Assen). Locatie en cursusruimte zijn volgens coronavoorschriften ingericht. [Meer informatie op onze website.](#)

Inschrijving

Via Fokke Flapper (deverdieping2011@gmail.com; M 06 23 67 54 31) Hij mailt u een Inschrijfformulier met Cursusvoorwaarden.

PROGRAMMA

1. Instituties & vertrouwen

Elke samenleving kent een sociale en een symbolische orde, die gedragen wordt door instituties, zoals normen, gebruiken, wetten, en organisaties die deze orde bewaken. Het functioneren van deze instituties vereist vertrouwen, gezag en geloof in de legitimiteit ervan. In tijden van verwarring, angst en onzekerheid is het gezag van instituties in het geding. Wetenschappelijke of journalistieke feiten worden in twijfel getrokken door circulerende alternatieve feiten en counter-narratives, en het recht en de politiek krijgen te maken met kwalificaties als nep-rechter en nep-parlement. Kunnen instituties hun autoriteit laten gelden als de burger ze niet langer vertrouwd?

2. Waarheid & feiten

Ooit was waarheid iets dat geassocieerd werd met 'het juiste inzicht' van een autoriteit. Sinds de ontzuiling, secularisering, toegenomen welvaart en emancipatiegolven van de 20^e eeuw heeft autoriteit een negatieve bijklank: macht dient gelegitimeerd te worden. De legitimatie van de wetenschap, het recht en de journalistiek is waarheidsvinding, ze worden verondersteld zich louter te laten leiden door 'de feiten'. Maar sinds de jaren '60 liggen de waarden van objectiviteit en waardevrijheid onder vuur. Stromingen als het constructivisme stelden dat 'waarheid' gemaakt wordt, perspectief- en context-gebonden is, historisch bepaald, en dus relatief. Kennis, macht en moraal zouden geen gescheiden domeinen zijn, maar deel uitmaken van dezelfde culturele ideologie. Deze ondergraving van het waarheidsbegrip (van DE waarheid kan er maar één zijn) maakte het positivistische onderscheid tussen wetenschap en pseudo-wetenschap problematisch. Is dat erg?

3. Media & manipulatie

De vrije pers wordt gezien als een essentiële voorwaarde voor de democratie, en de journalistiek wordt daarom wel beschouwd als 'de vierde macht', die de andere drie voor de burger in de gaten houdt. Sinds de commercialisering van de media en de opkomst van social media echter liggen de media vaker onder verdenking. De media zouden niet onafhankelijk of kritisch genoeg zijn, of te gekleurd in hun berichtgeving. Ze zouden zich schuldig maken aan framing en het creëren van een 'waan van de dag'. De afgelopen decennia is daar de invloed van social media bijgekomen, zoals nep-nieuws en samenzweringstheorieën die zich razendsnel onder een grote populatie verspreiden. Dit leidt o.a. tot de tendens van trial by media: mensen die publiekelijk aan de schandpaal worden genageld middels online 'trolling' en 'shaming'. Of algoritmen die de gebruiker precies die informatie voorschotelt die past bij zijn profiel, waardoor filter-bubbles en echo-chambers ontstaan die het idee van een gedeelde werkelijkheid, en daarmee van een publiek debat, ondermijnen. Welke rol spelen de media in de 21^e-eeuwse democratie?

4. Politisering & polarisatie

Pacifatie en polderen heeft de Nederlandse politiek lang gekenmerkt, maar er zijn ook perioden geweest van politisering. Zoals in de jaren '60, toen progressieven de gevestigde orde uitdaagden, onder Marx' dictum: *"de heersende ideologie is altijd de ideologie van de heersende klasse"*. Momenteel zitten we weer in een periode van vernieuwing, verwarring en onzekerheid. De nieuwe uitdagers van de status quo noemen zich nu echter conservatief, en beschuldigen de 'linkse elite' (of *establishment*) van *cultuur-marxisme*. De progressieven kijken met afgrijzen naar het oprukkende populisme, en de *fact free politics* dat zij bedrijft. De politisering van vandaag leidt, o.a. door de invloed van de (social) media tot polarisatie; volgens het SCP de voornaamste zorg onder ¾ van de bevolking. Het toenemende 'tribalisme' leidt tot identiteitspolitiek en 'culture wars' over Zwarte Piet, klimaatverandering, slavernij-verleden, etc. Hoe voorkomen we een loopgravenoorlog, en herstellen we het open debat?